

Vlaanderen
is zorgzaam samenleven

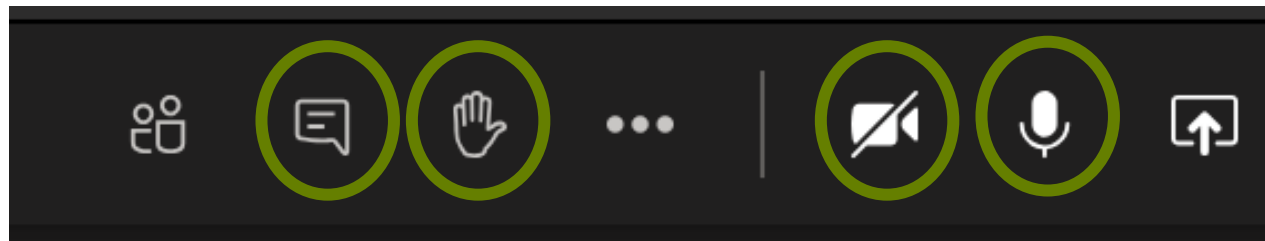
Zorg voor het klimaat

Duurzaam bouwen met VIPA

Digitale etiquette

- ▶ **Camera en microfoon uit tijdens de presentatie**
- ▶ **Vragen stellen = ok**
- ▶ **TIJDENS presentatie**
  - Via chatvenster
- ▶ **NA presentatie**
  - Via chat venster
  - Mondeling steek hand op
- ▶ **Vraag niet beantwoord**
  - Klimaat.vipa@vlaanderen.be
- ▶ **De webinar wordt opgenomen**

Programma 'ZORG Voor Klimaat'

•8 oktober

- 10.00u-10.45u: [Kick Off.](#)
- 11.00u-11.45u: [Impact klimaatuitdaging op de welzijnssector](#)

•12 oktober

- 10.00u-11.30u: [Praktijkervaringen gratis energiescans en klimaatsubsidies](#)
- 13.45u-14.45u: [Europese en Vlaamse Klimaatdoelstellingen, subsidiemechanismen buiten VIPA en EPC NR](#)

•14 oktober

- 10.00u-10.45u: [Nulmeting](#)
- 11.00u-11.45u: [Raamcontracten](#)
- 13.45u-14.30u: [Burgercoöperatieven](#)
- 14.45u-15.30u: [Energieprestatiecontracten](#)

•27 oktober

- 10.00u-10.45u: [SustaCare](#)
- 11.00u-11.45u: [Klimaatvisieplan](#)
- 13.45u-14.30u: [ECG-matrix](#)
- 14.45-15.30u: [Welzijnsgroen](#)

•29 oktober

- 10-10.45u: [VIPA-criteria Duurzaamheid](#)
- 11-11.45u: [Green Deal ZORG](#)

Klimaatengagement (12/01/2017)

► Positionering 13 engagementen:

ENERGIE EFFICIENTIE

1. jaarlijks% CO₂reductie, 2030 27% PE /40% CO₂
3. EBM<5j uitgevoerd door sector
6. 2018 alle nieuwbouw BEN
10. Max. hernieuwbare energie + groene stroom aankoop

KLIMAATFONDS

2. EPDoM + EPC
4. Ondersteuning EBM>5j

MONITORING

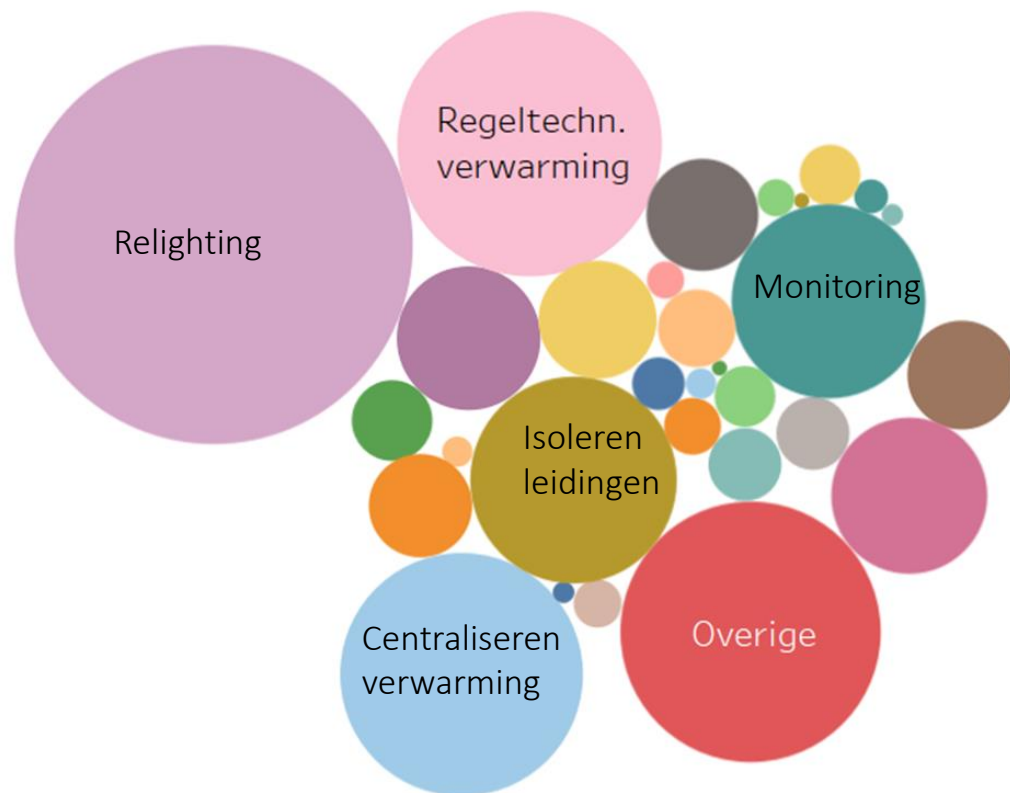
11. Ontwikkeling Tools
12. Sector deelt gegevens

SENSIBILISATIE

5. Klimaatvisieplan 2020
7. klimaatverantwoordelijke
8. Sensibiliserende rol koepels
9. Klimaatthema op agenda
13. Actieve betrokkenheid van de sector

TVT<5jaar

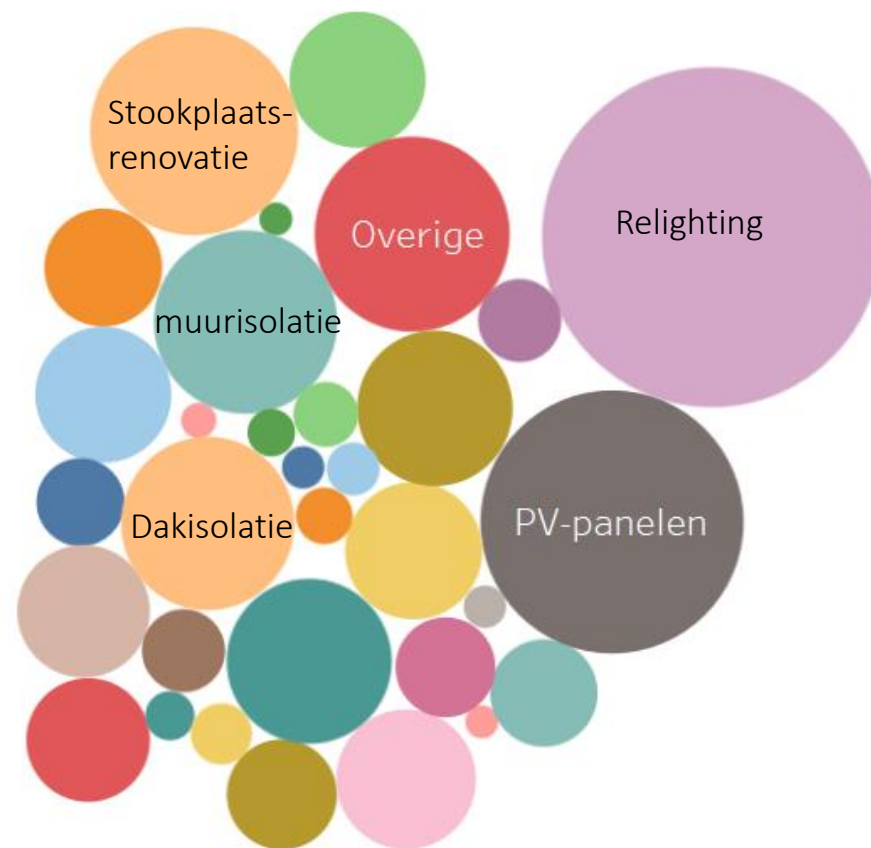
Categorie van de maatregel

- Centraliseren SWW
- Centraliseren verwarming
- Comfortverhoging
- Dakisolatie
- Duurzame energieopwekking
- Gebouwisolatie
- Isoleren leidingen
- Isoleren pompen/kranen/hydraulica
- Monitoring
- Muurisolatie
- Overige
- Overige opwekking
- PV-panelen
- Regeltechn. koeling
- Regeltechn. ventilatie
- Regeltechn. verwarming
- Regeltechnisch
- Relighting/relamping
- Renovatie SWW
- Renovatie ventilatie
- Schrijnwerkrenovatie
- Sensibilisering
- Stookplaatsrenovatie
- Verhogen luchtdichtheid
- Vervangen pompen
- Warmtepompen
- Windmolens
- WKK
- Zonneboiler
- Zonwering

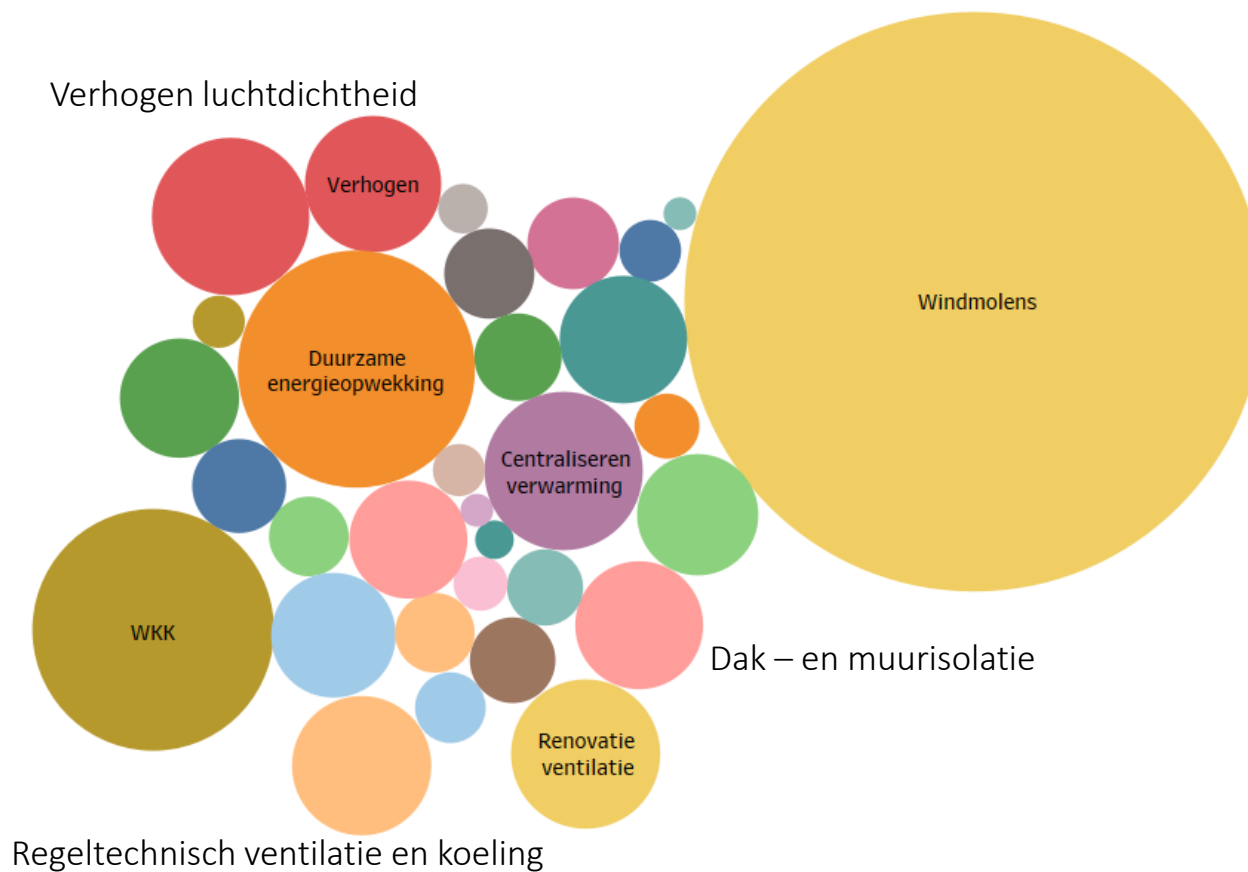
TVT>5jaar

Categorie van de maatregel

- Centraliseren SWW
- Centraliseren verwarming
- Comfortverhoging
- Dakisolatie
- Duurzame energieopwekking
- Gebouwisolatie
- Isoleren leidingen
- Isoleren pompen/kranen/hydraulica
- Monitoring
- Muurisolatie
- Overige
- Overige opwekking
- PV-panelen
- Regeltechn. koeling
- Regeltechn. ventilatie
- Regeltechn. verwarming
- Regeltechnisch
- Relighting/relamping
- Renovatie beglazing
- Renovatie SWW
- Renovatie ventilatie
- Schrijnwerkrenovatie
- Sensibilisering
- Stookplaatsrenovatie
- Verhogen luchtdichtheid
- Vervangen pompen
- Vloerisolatie
- Warmtepompen
- Windmolens
- WKK
- Zonneboiler
- Zonwering

G CO₂ reductie/categorie

Categorie van de maatregel

- Centraliseren SWW
- Centraliseren verwarming
- Comfortverhoging
- Dakisolatie
- Duurzame energieopwekking
- Gebouwisolatie
- Isoleren leidingen
- Isoleren pompen/kranen/hydraulica
- Monitoring
- Muurisolatie
- Overige
- Overige opwekking
- PV-panelen
- Regeltechn. koeling
- Regeltechn. ventilatie
- Regeltechn. verwarming
- Regeltechnisch
- Relighting/relamping
- Renovatie beglazing
- Renovatie SWW
- Renovatie ventilatie
- Schrijnwerkrenovatie
- Sensibilisering
- Stookplaatsrenovatie
- Verhogen luchtdichtheid
- Vervangen pompen
- Vloerisolatie
- Warmtepompen
- Windmolens
- WKK
- Zonneboiler
- Zonwering

Burgercooperatieven – 14 oktober

Elise Steyaert
Projectleider energie-efficiëntie (O)EPC

Wim Vereeken
Bestuurder Rescoop Vlaanderen
Geëngageerd bij Pajopower

Investeren voor het klimaat doe je niet alleen

De potentiële kracht van de coöperatieve sector in de strijd voor
een sociaal rechtvaardige transitie naar een koolstofneutrale samenleving

Waarom richten burgers coöperaties op?

- ▶ Wereldwijde problemen < > lokale oplossingen
- ▶ Klassiek marktfalen < > ICA-principes van coöperatie
- ▶ Gevoel van politiek falen < > burgers ondernemen constructieve actie
- ▶ Globale economie < > Lokale verankering
- ▶ Gelatenheid en cynisme < > geloven in maakbaarheid van wereld
- ▶ Burgers willen samen ondernemen
  - ▶ Samen dromen, plannen, beslissen, uitvoeren
  - ▶ Samen winst delen
  - ▶ Kapitaal blijft in eigen handen
  - ▶ Geld circuleert lokaal en vloeit niet weg
  - ▶ Goede doelen via sociaal oogmerk

Wereldwijde uitdagingen

- Klimaatopwarming
- Sterke afname biodiversiteit of massa-extinctie
- Economische instabiliteit (nationale budgetten, wereldhandel, grondstoffen, energie...)
- Milieuverontreiniging te land, ter zee en in de lucht.
- Sociale ongelijkheid
- Vertrouwen tussen overheden en burgers op dieptepunt
- ...

De klassieke markt

- Winstgedreven
- Privatisering van 'gemeen goed' of 'commons' (water, aarde, zon, wind)
- Mogelijkheid tot multinationale machtsconcentraties
- Economische modellen missen externaliteitskost
  - Welzijnsfactoren
  - Schade aan milieu
  - Overproductie
  - Schade door CO2-uitstoot
  - Sociale schade (uitbuiting, slavernij)

- Hoe coöperatieve bedrijfsvoering perverse neveneffecten van de klassieke markt drastisch doet verminderen?

- Autonomie en onafhankelijkheid
- Samenwerking
- Democratische controle door leden
- Economische participatie
- Aandacht voor de gemeenschap
- Vrijwillig en open lidmaatschap
- Onderwijs, vorming en informatieverstrekking

De 7 ICA-
principes

De ene coöperatie is de andere niet

- ▶ FINcoops voldoen niet aan de ICA-principes
  - Verwarring
  - Leden kunnen zich bedrogen voelen
  - Ingebed in klassiek economisch systeem

- ▶ Hybride coöperaties voldoen aan enkele ICA-principes
  - Geen autonomie en onafhankelijkheid
  - Niet opgericht door de burgers maar door een klassiek bedrijf
  - Niet democratisch

- Er is nood aan helder wettelijk kader: ieder zijn speelveld.

Recht op eigen speelvak!

- Nood aan nieuw veld
  - ⑦ democratische betrokkenheid
- Andere regels
  - Overheid
  - Marktpartijen
  - Coöperaties
- Rol overheid
  - Wettelijk kader scheppen
  - Vb: Grb, Prb, VL decreet, EU-richtlijnen
  - Afdwingbaarheid

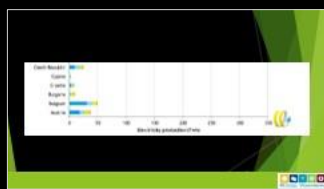
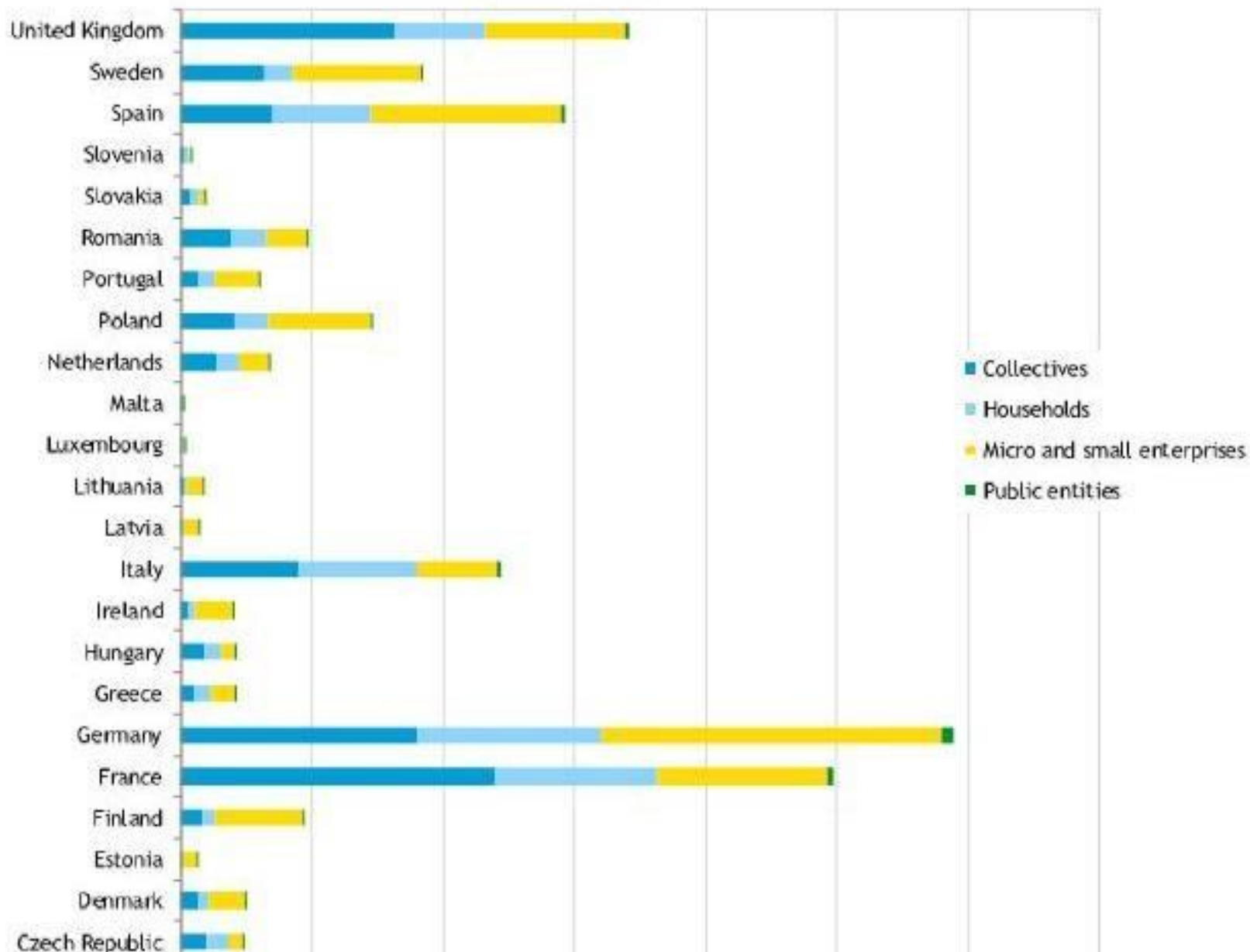
De Coöperatieve Samenleving

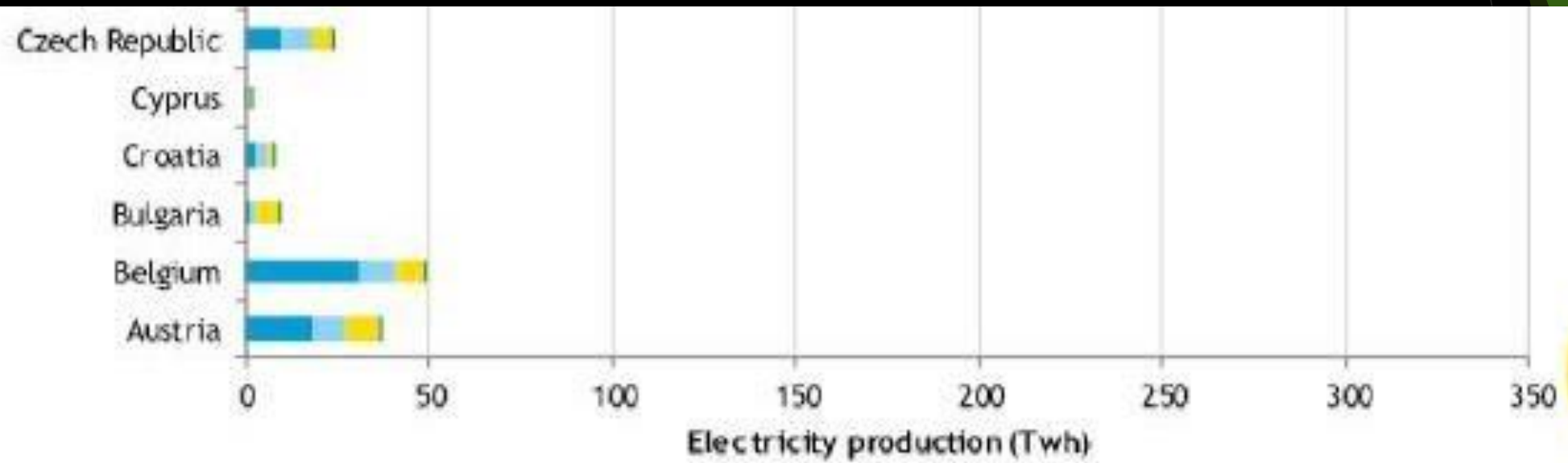

Welk spel gaan we spelen

- Potentieel REScoops
  - ½ EU-bev kan 45% zelf opwekken
- Succesmatchen vbn
- Spaarboekjes Belgen

Figure 14 Electricity production by energy citizens, potential to 2050 per Member State (TWh)

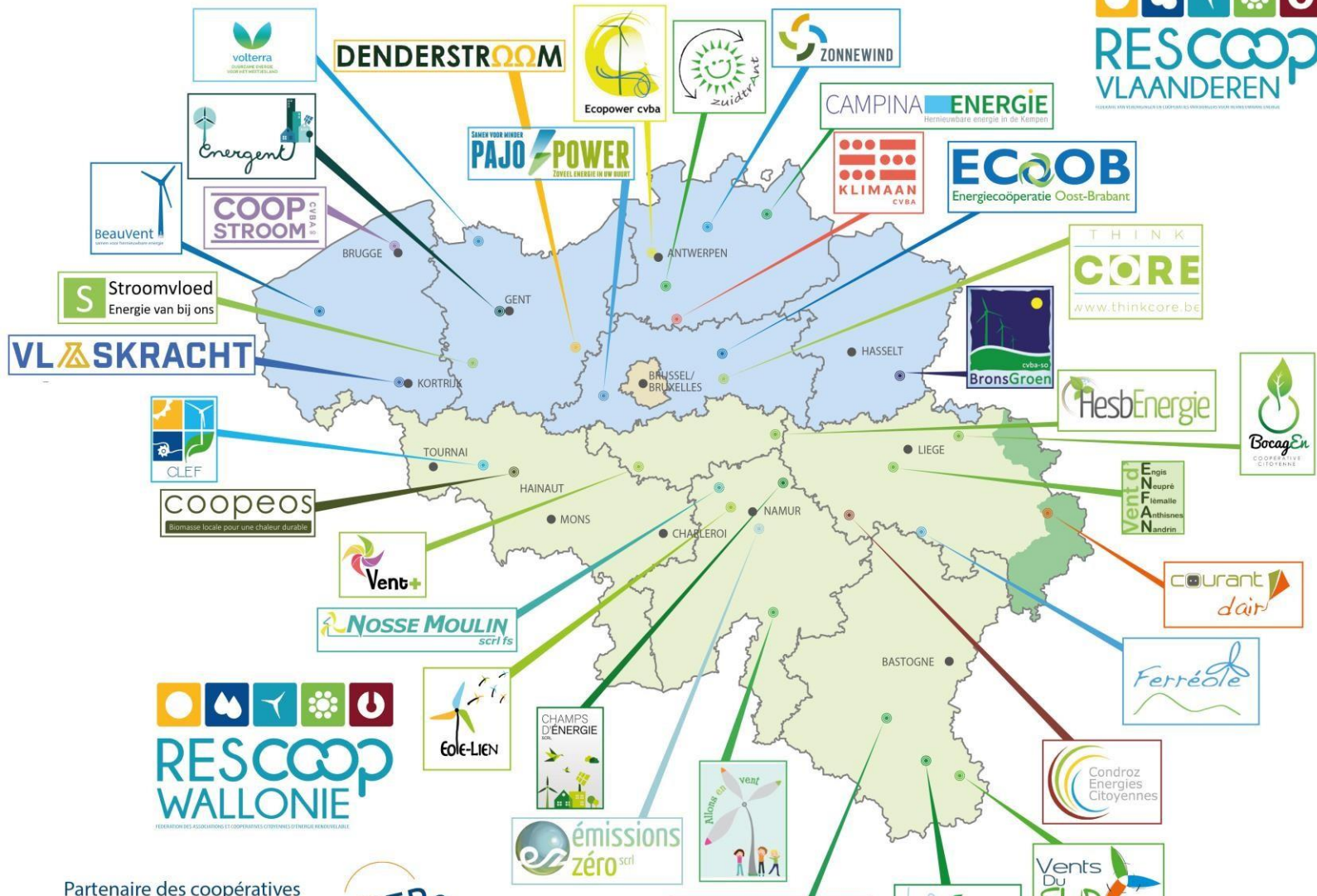
Voordelen voor eenieder

- ▶ Werknemers, bewoners, familieleden, buren
  - ▶ Participatie en betrokkenheid - verbinding
  - ▶ Sensibilisatie rond bewust energieverbruik en klimaatadaptatie
  - ▶ Winstdeelname in project
- ▶ De Werkgever
  - ▶ Ontzorging in ontwerp, uitvoer en nazorg
  - ▶ Investerings in corebusiness lopen door
  - ▶ Geen stijging energiekost in toekomst
  - ▶ Mogelijks zelfvoorzienend
  - ▶ Relatie WN <-> WG verbetert

Verbondenheid - Betrokkenheid - Sensibilisering

Burgercoöperaties :
Samen deel omgevingsenergie oogsten voor eigen gebruik

Partenaire des coopératives

Praktijkvoorbeelden

	PROJECT: WZC De Wingerd
Vermogen: KWp	360
MWh/ Jaar	325
Equival. gezinnen	ca. 93
CO2-besparing	150 ton
Bosopname/jaar	6800 bomen

“Ook wij willen ons steentje bijdragen aan de energietransitie”, verduidelijkt Jan Vanwezer, directeur van woon-zorgcentrum De Wingerd. “Bovendien wordt de investering volledig gedragen door ECoOB en hoeven we onze eigen middelen helemaal niet aan te spreken. Als kers op de taart zien we onze energiefactuur ook nog eens dalen. De coöperatieve aanpak is een extra troef. Het personeel en familieleden van bewoners van De Wingerd konden zelf aandeelhouder worden van ECoOB en werden zo voor een stuk mede-eigenaar van de zonnepanelen die ons nu dagelijks voorzien van groene stroom.” (HLN; 24/06/2020)

Praktijkvoorbeelden

Coöperatie:	PROJECT: PV
 Beauvent ^{CV}	WZC Avondrust (Varsenare)
Vermogen: KWp	64
MWh/Jaar	50
Equival. gezinnen	ca. 15
CO2-besparing	22,5 ton
Bosopname/jaar	1000 bomen

Coöperatie:	PROJECT: WKK
 Beauvent ^{CV}	WZC Avondrust (Varsenare)
Vermogen: KWe	50

Het gaat om een investering van ongeveer 400.000 euro in een volledig nieuwe stookplaats en 64 kWp zonnepanelen op het dak van de nieuwbouw. Vanuit de nieuwe stookplaats worden ook de oudere vleugels voorzien van warmte.

Praktijkvoorbeelden

Coöperatie:	PROJECT: PV
DENDERSTRΩΩM	WZC Hof ter Veldeken (Lebbeke/OCMW)
Vermogen: KWp	110
MWh/Jaar	95
Equival. gezinnen	ca. 27
CO2-besparing	44 ton
Bosopname/jaar	2000 bomen

Denderstroom financiert de installatie en sluit een contract af met de gemeente Lebbeke. Die laatste stelt het dak van het rusthuis ter beschikking en zal gedurende 20 jaar de groene stroom van de installatie kopen aan een vastgelegde prijs, lager dan de huidige elektriciteitsprijs. Na 20 jaar krijgt de gemeente de installatie cadeau.

Via VEB raamakkoord

Praktijkvoorbeelden

Coöperatie:	PROJECT: PV
 PAJO POWER	WZC Zoniën (Tervuren)
Vermogen: KWp	116
MWh/Jaar	104
Equival. gezinnen	ca. 30
CO2-besparing	48 ton
Bosopname/jaar	2180 bomen

Een boom neemt gemiddeld 22kg CO₂/jaar op.
In een bos staan tussen de 2500 en 4000 bomen per hectare.

Samengevat

- ▶ Een REScoop is een energiegemeenschap van bewuste en ondernemende burgers
- ▶ Via de coöperatie brengen ze kapitaal bijeen van burgers om te investeren in klimaatadaptatie
- ▶ De coöperatie ontzorgt de zorgsector die kan blijven focussen op haar eigen zorgtaken.
- ▶ Investeren in energie via REScoops rendeert meer dan alleen financieel:
  - ▶ Economisch (activeert slapend spaargeld voor noodzakelijke investeringen)
  - ▶ Ecologisch (propere lucht + minder CO2 tegen klimaatopwarming)
  - ▶ Sociaal (verbindt mensen)
  - ▶ Maatschappelijk (verdeling kapitaal en rendement over veel meer mensen)

Missie VEB

“VEB wil samen met u de **klimaatdoelstellingen** voor de publieke sector **overtreffen**, en dit door efficiënt energiebeheer”

Waarom voor ons kiezen?

Geen eigen aanbesteding – *het VEB deed dat al voor u*

Kostenbesparend voor U – *we werken louter kostendekkend*

Expertise & ervaring – *de beste specialisten onder 1 dak*

Wie zijn we

EVA Extern Verzelfstandigd Agentschap

Onder de vorm van een NV
Vlaamse overheid 100% aandeelhouder

Aankoopcentrale

50+ VEB experts
800+ klanten
400+ projecten per jaar

Wat doen we?

Elektriciteit & aardgas

Energie besparen

Energie opwekken

Totaalproject met
besparingsgarantie
(EPC)

Presentatie

Energie opwekken

Energie opwekken met burgerparticipatie

Zonnepanelen, stroomafnameovereenkomst, windenergie, waterkracht, warmtekrachtkoppeling, geothermie, energieopslag

Totaalproject met
besparingsgarantie (EPC)

Energieprestatiecontracten met burgerparticipatie

Aankoopcentrale

Wet Overheidsopdrachten is van toepassing:

- RO Stroomafname Overeenkomst
- Bilaterale aanbesteding OEPC

ESCO

Overeenkomst

Factuur

Publieke
gebouweigenaar

- Ondersteuning op maat
- Kostendekkende vergoeding

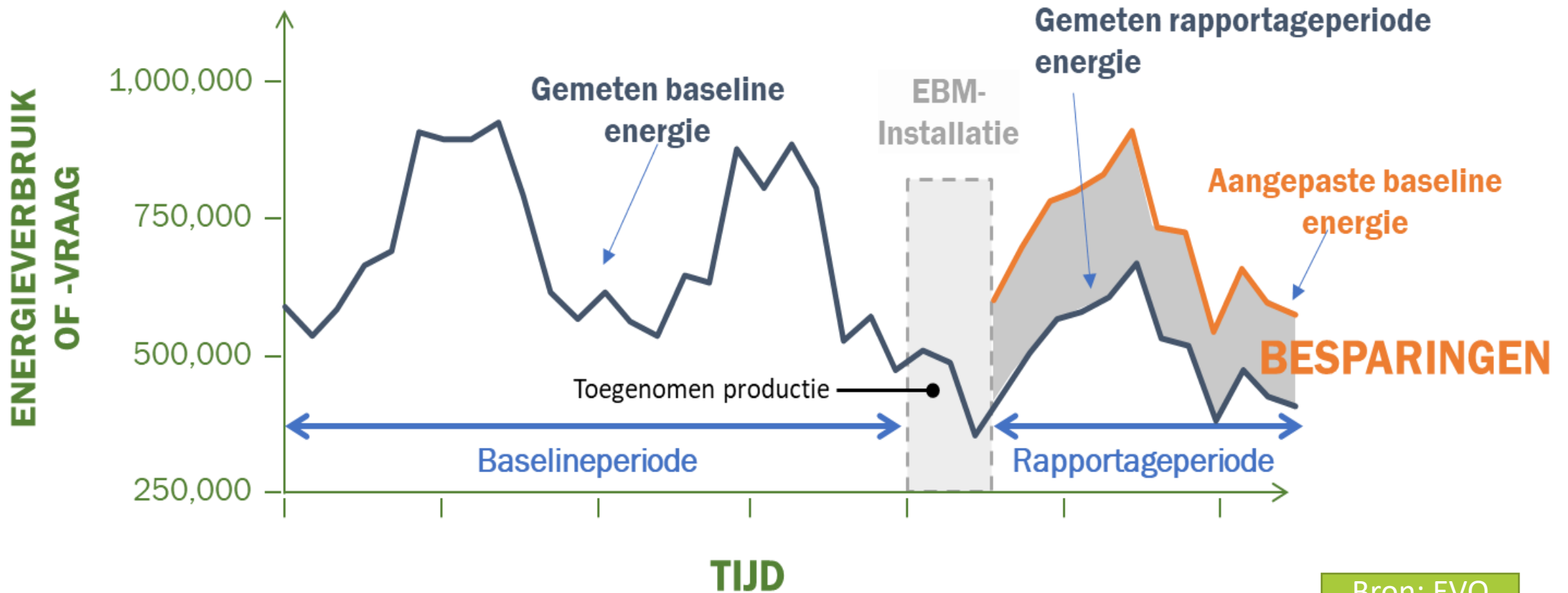
Waarom burgerparticipatie?

Zorgvoorziening kan belang hechten aan volgende elementen:

- Burgers (personeel, betrokkenen) moeten **financieel mee kunnen genieten** van investeringen in de winstgevende energieprojecten;
- Burgers zullen meer **positief tegenover de energietransitie** staan, als ze ook de voordelen er van ervaren;
- We moeten het algemeen **kennisniveau over energieprojecten verhogen** bij grotere groepen in de samenleving;
- Burgers (personeel, betrokkenen) moeten mee **beslissingen** kunnen maken over lokale energieprojecten;
- Onze **eigen inspanningen in onze gebouwen mogen gekend zijn** in de omgeving, er mag best wat meer aandacht naar gaan.

Model 1: Onderhoud & Energieprestatiecontract

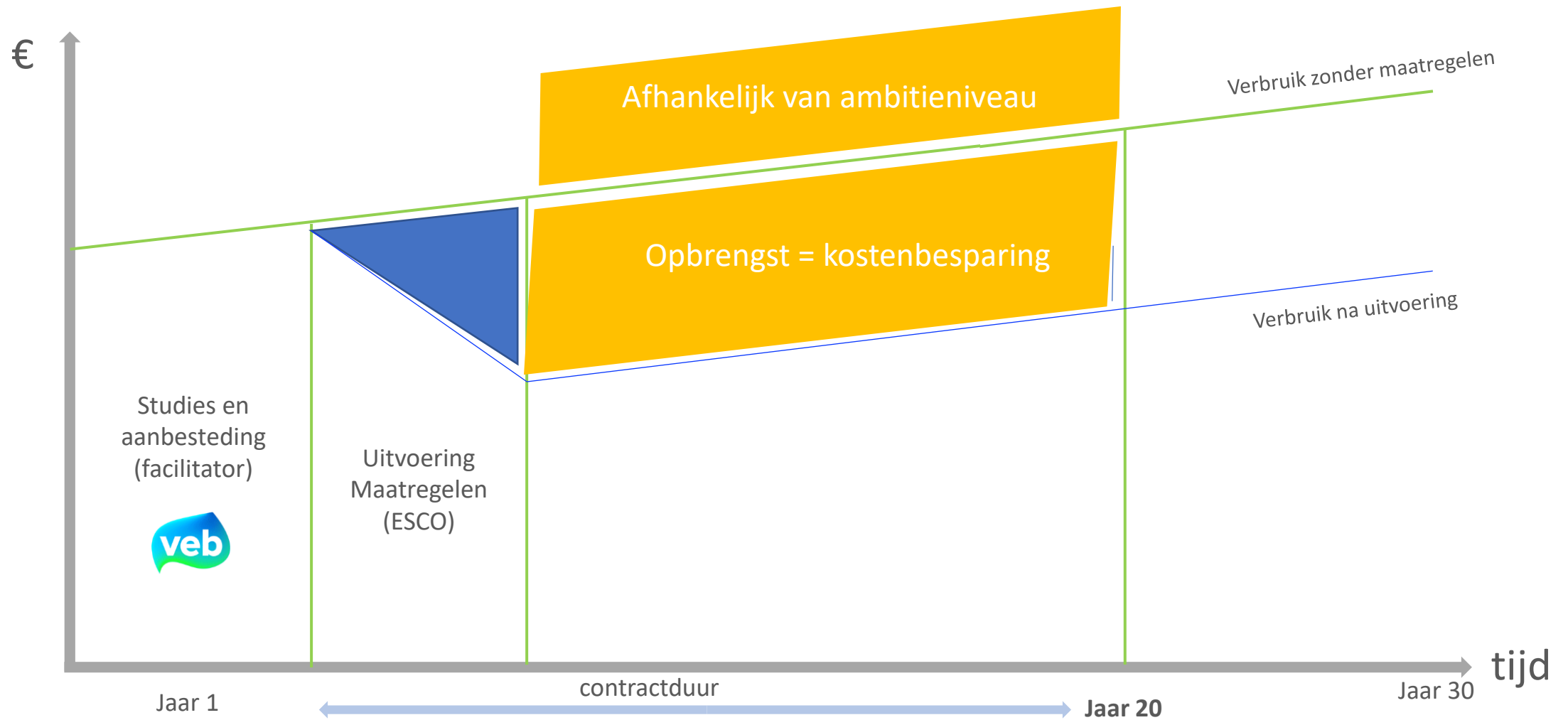

Bron: EVO

Financieringsmodel EPC: de basis

GRE Liège
Cofely Services

GRE Liège
Cofely Services

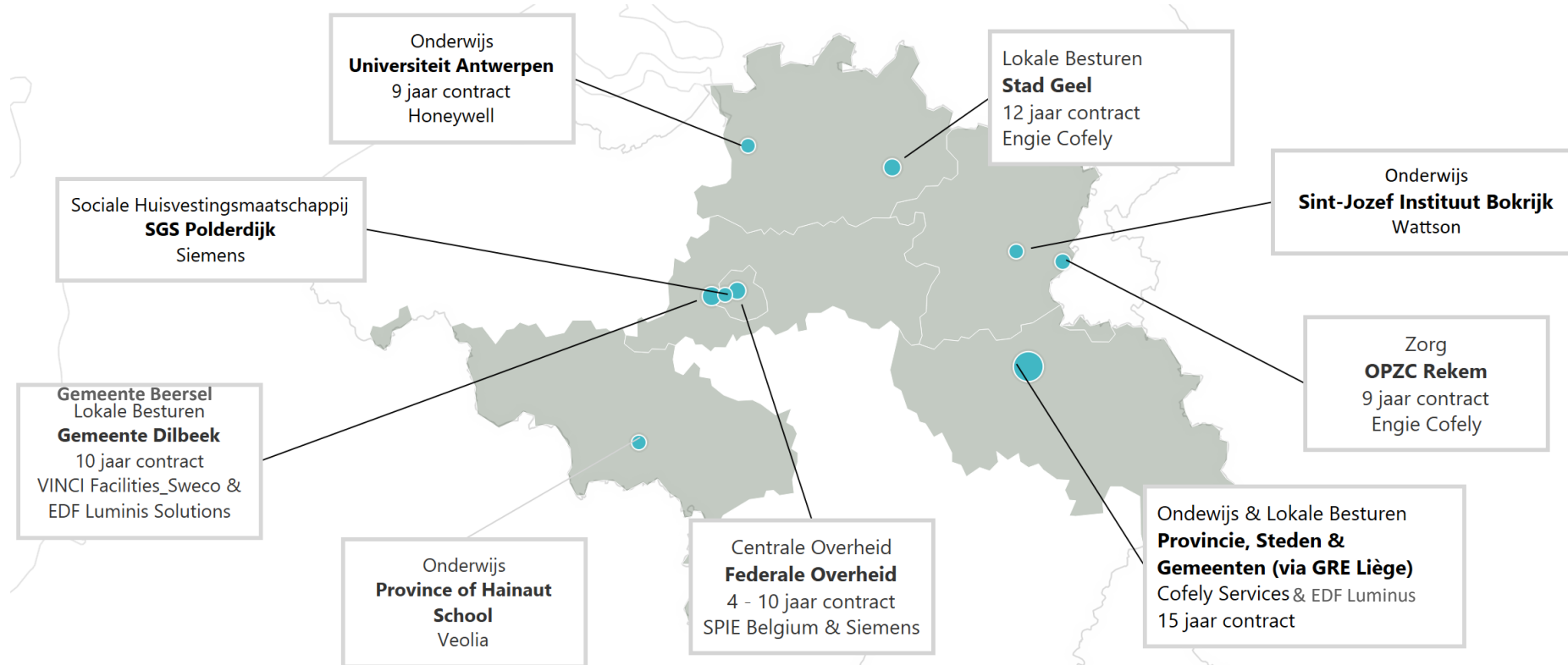
OPZC Rekem
Engie Cofely

Universiteit Antwerpen
Honeywell

Stad Geel
Engie Cofely

Federale Overheid
SPIE Belgium (& Siemens)

Gemeente Dilbeek
VINCI Facilities_Sweco

Gemeente Dilbeek
EDF Luminus Solutions

GRE Liège
Lot 1: EDF LS; Lot 2 : Cofely Services

Evolutie burgerparticipatie Vlaanderen

- 1991: Opstart Ecopower als eerste Vlaamse Burgercoöperatie voor rechtstreekse participatie
- 75.000 aantal burgers bij 18-tal coöperaties
- 2018: Pajopower experimenteert met straatverlichting via coöperatieve investering (Adopteer je Straatlamp)
- 2019: Warmtenet Oostende, Biogasinstallaties Beauvent, ...
- Ecopower: 18 windmolens, 3 waterkrachtcentrales, WKK, Pelletfabriek, 300 PV installaties, ...
- Energent: Buurzame stroom, Wisegrid (DSR)
- Rhedcoop project: professionalisering REScoops

Invloed burgerparticipatie op aanbesteding OEPC

- Het vertalen van de voorkeuren van de Opdrachtgever in de selectie- en gunningcriteria. De voorkeuren kunnen opgenomen worden als eis of als wegingscriterium.
  - Eis: Referentie Crowdfunding of Rechtstreekse participatie (Lokale verankering)
  - Of weging via gunningscriteria (wegingspunten samen met Entiteit te bepalen)
    - Aandeel financiering via burgers: uitgedrukt in % van de investeringskost, dat bij particulieren wordt opgehaald
    - Methodiek organisatie burgerparticipatie: participatieladder (betrokkenheid, inspraak en bescherming burgerinvesteerders)
    - Communicatie/disseminatieplan

Voorbeeld aanpak opstart OEPC met participatie

- Start via uitvoering Haalbaarheidsstudie, peilen naar beoogde meerwaarde:
  1. Welke **vorm van burgerparticipatie** streven jullie na? Misschien duidelijke visie op 1 type (rechtstreekse burgerparticipatie of crowdfunding) of geen voorkeur?
  2. Naast het beoordelen van energiebesparingspotentieel en investeringsvereisten wordt ook naar het **landschap van potentiële actoren** die burgerparticipatie aanbieden gekeken:
    - Zijn er lokale burgercoöperaties aanwezig?
    - Zijn er andere lokale verenigingen/groeperingen van burgers die mee betrokken willen zijn?
    - Is er animo voor crowdfunding?
  3. Inschatting **haalbaarheid capaciteit van lokale burgerparticipatie-actoren** in het licht van ambitieniveau beoogde OEPC (technieken + gebouwschilmaatregelen).
  4. **Inschatting additionele kost** door integratie burgerparticipatie (afhankelijk van de vorm en het aandeel van het totaalbedrag)

OEPC | Getuigenis

Marc Jackmaert, Facilitair Directeur AZ Vesalius:

“Door alles over te laten aan een Energy Services Company (ESCO), kunnen wij ons concentreren op onze kerntaak. Bovendien krijgen we een garantie op de energiebesparing.”

AZ Vesalius kiest voor een energieprestatiecontract

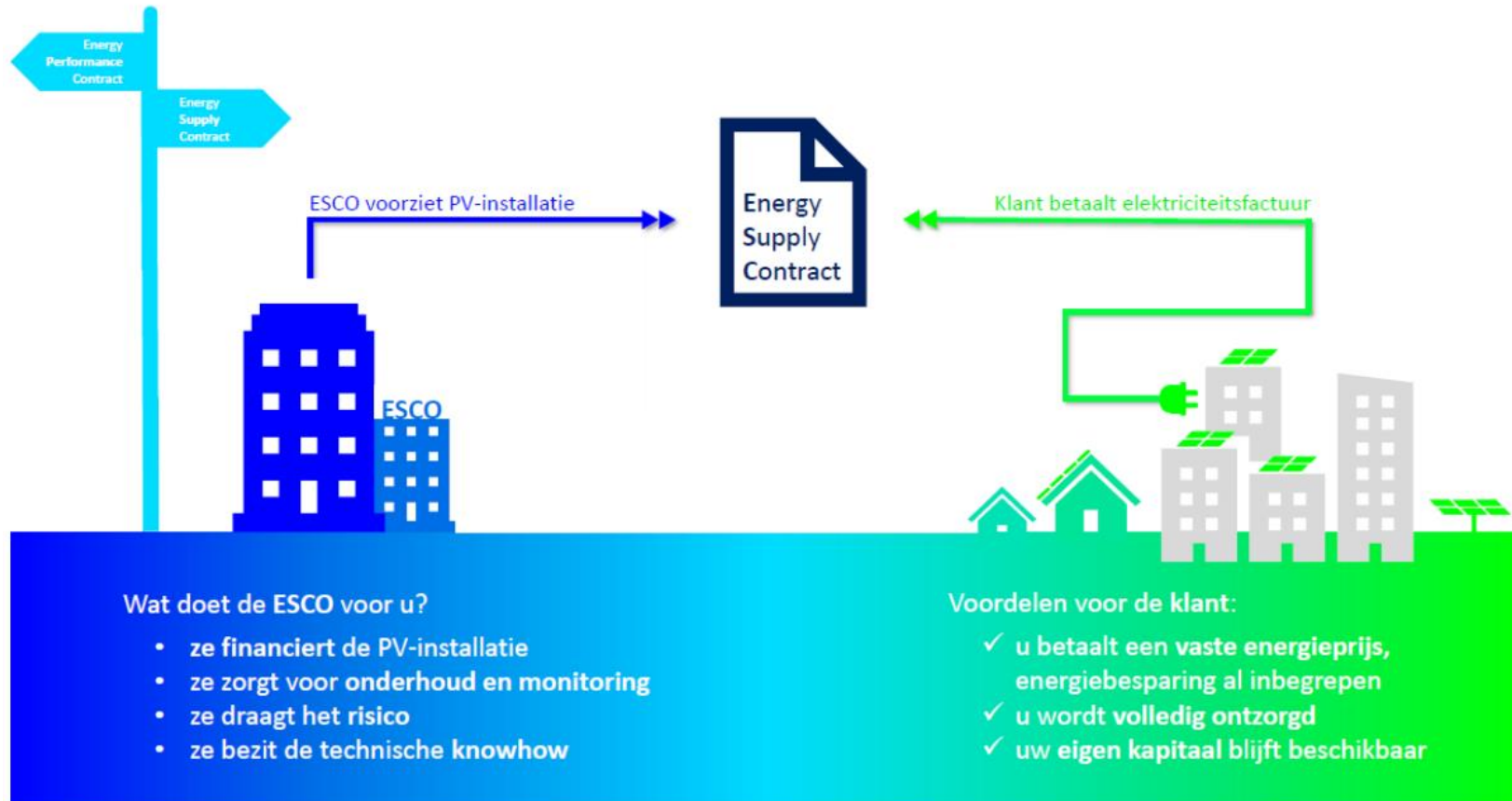
Het algemeen ziekenhuis Vesalius in Tongeren liet in het kader van het klimaatplan van de zorg een energiescan uitvoeren via het VEB. Frequentiesturingen van luchtgroepen en pompen en een stookplaatsrenovatie kwamen als meest prioritaire maatregelen uit de bus. Maar ook onder andere regeltechnische optimalisaties, dakrenovatie en relighting kunnen het ziekenhuis heel wat energiebesparing opleveren.

In plaats van al die maatregelen apart aan te pakken en te moeten aanbesteden, koos het AZ ervoor om ze te bundelen in een energieprestatiecontract (EPC).

Model 2: Stroomafnameovereenkomst

Stroomafnameovereenkomst | Concept

- Lokale coöperatie - burgerparticipatie
  - Staat in voor:
    - Financiering
    - Installatie
    - Onderhoud
- Installatie eigendom van de coöperatie gedurende de contracttijd
  - Eigen keuze voor 10, 15 of 20 jaar
  - U koopt de verbruikte stroom
  - Na contracttijd wordt u kosteloos eigenaar van de installatie

Stroomafnameovereenkomst | Stappen

- Fase 1: Haalbaarheidsstudie Gratis
- Fase 2: Ontwerpfase en definitief voorstel prijs Gratis*
- Fase 3: Uitvoeren project met burgerparticipatie Inbegrepen in Fase 4
- Fase 4: Levering van de stroom I.f.v. projectgrootte

* Als traject doorgaat

Verwachte totale doorlooptijd per installatie: 6 maand

Stroomafnameovereenkomst | maatwerk

- Enkel voor grote projecten (200kWp+) waar maatwerk noodzakelijk is, kan er een mini-competitie worden georganiseerd
  - Combinatie met andere hernieuwbare energie
  - Carports
  - Afwijkende looptijd contract
  - Opslag
  - ...
- Voor meer informatie: contacteer communicatie@veb.be

Zonnepanelen | Hoe de keuze maken?

Huidig aantal zorgvoorzieningen ESC

- RO operationeel sinds november 2019
- 84 actieve projecten (11 in uitvoering), waaronder:
  - 4 OCMW's
  - 2 voorzieningen voor mensen met een beperking
  - 3 WZC's
  - Assistentiewoningen
  - 2 ziekenhuizen

Voorbeeld WZC Hof Ter Veldeken

- 110 kWp
- In uitvoering door coöperatie Denderstroom

Vragen?

Vlaams EnergieBedrijf

Tour & Taxis
Havenlaan 86C – bus 3
1000 Brussel

+32 2 421 32 00
www.veb.be